

Motion till riksdagen 2020/21:3157

av **Linda Modig (C)**

Ersättning för rådighetsinskränkningar

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör analysera om myndigheterna i tillämpningen av rådighetsinskränkningar av hälsoskydds-, miljöskydds- eller säkerhetsskäl utger ersättning i de fall inskränkningarna orsakar skador för berörda rättighetshavare och vid behov säkerställa att så sker och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I rättsfallet NJA 2014 s. 332 om fisket i Torne älv kom Högsta domstolen fram till att regeringsformens bestämmelser om egendomsskyddet ger uttryck för en allmän rättsgrundsats om rätt till ersättning vid rådighetsinskränkningar i vissa fall. I målet hade yrkesfiskare med den rätt att fiska i fiskeområdet som följer av äganderätten till fastigheterna i området väckt talan mot staten. De yrkade att tingsrätten skulle fastställa att staten är ersättningsskyldig gentemot dem för den ekonomiska förlust som kan ha uppkommit till följd av de fiskeförbud som införts. Som grund för sin talan åberopade yrkesfiskarna att fiskeförbudet är en rådighetsinskränkning som avsevärt försvårar markanvändningen inom berörda delar av de fastigheter som har fiskerätt i området och som orsakar skada som är betydande i förhållande till fastigheternas värde. Markägare och innehavare av särskild rätt till fastigheterna har enligt yrkesfiskarna därför rätt till ersättning för sina skador med stöd av regeringsformens egendomsskydd. Högsta domstolen utmejslade en allmän rättsgrundsats om ersättning vid rådighetsinskränkningar i vissa fall och tillämpade därefter den i målet. Enligt domstolen utgjorde fiskerestriktionerna en så väsentlig begränsning i den verksamhet som yrkesfiskarna hade byggt upp med användning av sina enskilda mark- och vattenområden att det måste anses råda ett klart missförhållande mellan det allmännas fördel av rådighetsinskränkningen och den belastning som denna medförde för yrkesfiskarna. Vid en intresseavvägning framstod det därmed – också med beaktande av den principiella utgångspunkten att ersättning normalt inte utgår vid inskränkningar av miljöskyddsskäl

– inte som rimligt att inskränkningen av yrkesfiskarnas rådighet till sina områden skulle kunna göras utan att någon ersättning utgår för den förlust som restriktionerna har orsakat dem. HD:s slutsats är att hänsynen till yrkesfiskarnas intressen sålunda kräver att de får ersättning för rådighetsinskränkningen. Justitiekanslern har för statens räkning under hösten 2018 ingått en förlikning med yrkesfiskarna om ersättningens storlek. Trots detta avgörande i Högsta domstolen fortsätter Havs- och vattenmyndigheten att meddela fiskeförbud och restriktioner, utan att utge ersättning till berörda yrkesfiskare för den förlust dessa restriktioner orsakar.

När Högsta domstolen den 23 januari 2020 meddelade att Girjas sameby – men inte staten – har rätt att upplåta småviltsjakt och fiske på samebyns byområde ovanför odlingsgränsen tog Länsstyrelsen i Norrbottens län omgående bort möjligheten att ge tillstånd till jakt eller fiske i området.

Att myndigheter väljer att ibland och ibland inte beakta och tillämpa avgöranden från Högsta domstolen, är en otillfredsställande ordning som väcker frågor om det föreligger en enhetlig rättstillämpning, om vilken rättssäkerhet enskilda har och ytterst om var och ens likhet inför lagen. Regeringen bör därför analysera om myndigheterna i tillämpningen av rådighetsinskränkningar av hälsoskydds-, miljöskydds- eller säkerhets- skäl utger ersättning i de fall inskränkningarna orsakar skador för berörda rättighets- havare. I de fall så inte sker, bör regeringen säkerställa att myndigheterna följer HD:s avgörande.

Linda Modig (C)